

# A Szegedi Tudományegyetem az oktatási reformért

Valamennyi egyetemen tanulmányozzák a szegedi javaslatokat

Oktatásügyünk reformtervezetének vitái után egy-két hónappal már számot adhatunk arról, hogy a Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karán eddig mit valósítottak meg, illetve mit valósítanak meg a közeljövőben, és utána folyamatosan, a felsőoktatást érintő reformtervezetből. Dr. Mérei Gyula dékán, a Történeti Intézet igazgatójával folytatunk erről beszélgetést.

Már a viták időszakában s majd azt követően felmérték a Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karán, hogy egyes tantárgyból mit kell meghagyni, mi szorult korszerűsítésre. Ezt a munkát nagyban elősegítette, hogy ankétokra hívták meg a karon 1950 óta végzett fiatal tanárokat, akik elmondták, hogy tapasztalataik szerint a gyakorlati tanításban hol szorít a cipő, mi az, amit a kor, mint követelményt támaszt velük szemben, s amelyre eddig kevés szó jutott az egyetemi oktatásban.

## Merre kell haladni?

A levelező hallgatók is elmondták ezzel kapcsolatos véleményüket, a kari KISZ-szervezet pedig a leendő hallgatók tanulmányi problémáit tárta fel. Reform- és tudományos bizottságok dolgozták fel ezeket a tapasztalatokat, s a Művelődésügyi Minisztérium általános irányelveivel összhangban meghatározták a reform-munkálatok főbb szempontjait: merre kell haladni és mit kell reformálni? Az elvi alapok egyben azt is meghatározták, hogy a tantárgyaknak mi a céljuk a tanárképzésben. A sokoldalú elemzéssel és tapasztalatokkal összeállított munka első eredménye — azon túl, hogy a Szegedi Tudományegyetem minden más egyetemet megelőzően a megvalósítás kidolgozásában —, hogy a Művelődésügyi Minisztérium ezt az összeállítást elkérte és kiadta tanulmányozásra a többi egyetemeknek.

Az új tanévtől bevezetendő átmeneti tanterv az összes szakokon négy évet ölel fel, 1965-ig. Dolgoznak a vizsgaanyag korszerűsítésén is, hogy a hallgatók csak a leglényegesebb ismereteket kapják és azokat is kérjék tőlük számon. Esetleg a kollókviumok számát is csökkentik, hogy segítsenek megoldani a túlterhelés okozta problémákat. Az új egyetemi jegyzetek, tankönyvek írásához át kell nézni az eddig használtakat, elhagyni belőlük a feleslegeseket, a korszerűtlent, azaz újakat kell írni olyan elv figyelembevételével, hogy minél közelebb érünk az utolsó száz, illetve ötven esztendőhöz, azaz a mához, annál inkább részletezzék a tananyagot, mélyüljön, politikai nevelő hatása közvetlenebb legyen.

## Tágabb látókörrrel

Ugy legyen az új ismeretanyag modern, a mának megfelelő, hogy régi és még régebbi szükséges tudnivalók ne szenvedjenek csorbát. Jelenleg még túlságosan Európa-centrikus a szemléletünk és tanításunk, holott napjainkban az élet a szemünk előtt már új történelmet produkál Afrikában, Távol-Keleten és a délamerikai kontinensen. A szocialista országok népének történelme és irodalma mellett a gyarmati sorsból felemelkedett népek történelme és irodalma is helyet kap majd bizonyos keretek közt. Az új jegyzeteknek és tankönyveknek tehát tükrözniük kell a

világban napjainkban végbemenő változásokat. A tankönyvek terjedelmét is figyelembe vesszük, tekintve, hogy az eddigiek zömét az egyszakos tanárképzés számára írták és egy-egy szakon fél éves tananyaghoz 600—700 oldalon.

## A kísérletezés lehetőségei

Van tehát bőven munka, amíg a reform valóban testet ölt az egyetemi oktatásban. Az átmeneti tanterv pedig nem azt jelenti, hogy négy évig nem lehet rajta változtatni. Lehet, sőt kell is, ha a gyakorlat úgy kívánja. S az oktatási reform megvalósítása demokratikus is, mert a Művelődésügyi Minisztérium széleskörű lehetőséget ad kísérletezésre az átmeneti tanterv keretében. A Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karán már eddig is számos kísérletet vezettek be az oktatásban. Említést érdemel az idegen nyelvi tanszék kísérlete, amelynek lényege az, hogy a képzés első szakaszában — az első és a második évfolyamon — az eddiginél sokkal nagyobb gondot fordítanak a nyelvkészség fejlesztésére és csökkentik az irodalomtörténeti anyagot. Átlagosan heti hat nyelvgyakorlati órát állítottak be az ideiglenes tantervbe, és a leíró nyelvtan alapos elsajátítására töreksznek. E kísérlet eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy a hallgatók aktív nyelvtudása nagy mértékben fejlődik, s így képzésük második szakaszában sokkal kevesebb nehézséget okoznak nekik az elméleti tárgyak. A magyar nyelvészeti tanszék kísérlete is figyelemre méltó: a leíró nyelvtan tanítására szánt órákat lényegesen megemelték a régi tantervhez viszonyítva, mert a gyakorlat, az iskolai igények ezt így kívánták.

## Közelebb a gyakorlathoz

Jelentősek a tanárjelöltek hivatástudatának kialakítása céljából bevezetett pedagógiai gyakorlatok is. Ezek rendszere egyrészt kötelező, másrészt fakultatív gyakorlatokból áll. Az I—IV. évfolyamon a hallgatók 12 fél-nap kötelező iskolai gyakorlaton vesznek részt. A tapasztalatok szerint e gyakorlatok máris hozzájárultak a hallgatók pedagógiai érdeklődésének és hivatástudatának jobb felkeltéséhez. Szegeden vezették be kísérletként először a II. éves hallgatók kötelező KISZ és

úttörő gyakorlatát is a város általános és középiskolaiban. Egyelőre nem mérhető annak jelentősége, hogy a hallgatók már egyetemi képzésük kezdetén gyermekek közé kerülnek, megismerik az életkori sajátosságokat stb. Ugyancsak Szegeden vezették be először a középiskolai diákokthoz nevelőtanárképzést. Az érdeklődők elméleti kollégiumot hallgatnak a diákokthoz nevelési problémáiról és a város diákokthonaiban gyakorlatokon vesznek részt. Ugyancsak fontos és csak Szegeden folyó kísérlet a tanárjelölt hallgatók műszaki-gyakorlati képzése. Ennek keretében a hallgatók egy bizonyos szakma műszaki-gyakorlati alapjait sajátítják el s így képessé válnak arra, hogy az általános és a középiskolákban folyó politechnikai oktatás aktív tényezői legyenek. Csupán egy státuszon múlik — de ezen nem múlhat! — a Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karának egy másik nagy kezdeményezése, hogy katedrát kapjon a tanárképzés keretében az ifjúságvédelmi intézmények pedagógusai is.

Említést kell tenni annak a népművelési gyakorlatnak a sikeréről is, amelyen bölcsészhallgatók vettek részt. Ez a bölcsészkar vezetőiben azt a meggyőződést váltotta ki, hogy az anyagi feltételektől függően a népművelési gyakorlatokat általánossá kell tenni. Az irodalomtörténeti tanszéken is figyelemre méltó törekvések születtek például, hogy a hallgatók a szemináriumi munka során ismerkedjenek meg az élő magyar irodalom alkotásaival, az irodalompolitika, az irodalomesztétika legaktuálisabb kérdéseivel, vitáival. A történelemszemináriumaikat pedig a tanszéki kutatómunka szolgáltatása állítja. Az új és legújabbkori tanszék központi kutatómunkájában például a szegedi munkásmozgalom történetének kutatása szerepel. Egyes szemináriumi dolgozatok önálló kutatási eredményeket is tartalmaznak, mint például a szakszervezeti mozgalom és a MEMOSZ szegedi csoportjának működése 1945—48-ig témakörű dolgozat. Több dolgozat foglalkozik ugyanakkor 1918 és 1919 helytörténeti kutatásával.

Íme egy sor új és nagy-szerű kezdeményezés a Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karán, immár megvalósulás formájában, gyakorlatban, amely bizonyára további jó kezdeményezéseket eredményez, hogy felsőoktatásunkban minél eredményesebben valósuljon meg a jövő tanárképzését szolgáló reform.

L. F.

## Átszervezik és bővítik a Cserzy Mihály utcai öntödét

„Új” üzeme van ez év januárjától a városnak: a Budapesti Élelmiszeripari Gépgyár szegedi üzeme. Ez a Cserzy Mihály utcai telep azonban nem ismeretlen, mert korábban az Élelmiszeripari Gépjárató Vállalat öntödéjeként működött. Most, az átszervezés után jelentősen bővítik az üzemet.

Több régi gépet kicserélnek a műhelyben, így például új esztergapadot is kapnak. Jelentősen fejlesztik az öntödét, ugyanis a szegedi telepre nagy feladatok várnak a jövőben.

A budapesti gyár részére csaknem valamennyi öntvény-írt készítenek. Az élelmiszeripar egyetlen — árcán-

belüli, saját rezsi-ben működő öntödéje a szegedi. S a mostani nagy gépesítési, korszerűsítési program, melyet például a sütőiparban terveznek, itt is

meg kívánja a kapacitás növelését.

Szegeden gyártják például a kispesti, csaknem teljesen automatizált sütőipari vállalat berendezésének javarészt: dagasztó-, péksütő-mechánizmusokat, kenyérsütő-gépeket, valamint egyéb gépeket. Ezenkívül itt készülnek a konzerviparban használatos különböző apróbb, kapcsolatos szelektáló és almaszelektáló gépek. A formákat a szegedi üzemből öntik ki, az öntvény-üzemben öntik ki, az öntvény-üzemben öntik ki, az öntvény-üzemben öntik ki.

## Államellenes szervezkedőket vettek őrizetbe

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Belügyminisztérium szervei államellenes szervezkedés alapos gyanúja miatt előzetes letartóztatásba helyezték — mint a szervezkedés vezetőit — Körmendy Szilveszter volt Hunyadi-páncélos zászlós, Lénárd Ödön büntetett előéletű volt piarista szerzetes, Bolza Marietta, volt gróf Zichy Domonkosné, Tabódy István büntetett előéletű rk. pap, korábban horthysta katonatiszt, Ivády László büntetett előéletű rk. pap, Kiss László rk. pap budapesti, továbbá Barlay Ödön cisztercita szerzetes pécsi és Lölley György büntetett előéletű rk. pap, dunabogdányi lakosokat.

Előzetes letartóztatásba került a fentiekben kívül államellenes szervezkedésben való részvétel alapos gyanúja és Kiskorú gyermekekkel szemben elkövetett szemérem elleni bűntett miatt Csonka Ferenc rk. pap, pécsi és Rónai Deire György volt cisztercita szerzetes, székesfehérvári lakos.

## NAPIRENDEN:

## Emberség

Na öreg, magára nincs szükség, a hét végén mehet... Hány idős munkást tettek e szavakkal ki az utcára Szegeden, amikor a gyár tőkés tulajdon volt. Ki törődött akkor azzal, hogy lesz-e betevő falatjuk a munkában megrokkant dolgozónak? Csak az volt a mérvadó, hogy tudott-e annyit és úgy dolgozni, ahogy ezt a tulajdonos megkívánta. A »magára nincs szükség« ez a hönhérségű mondat a gyárban, a gépek mellett töltött munkaséta keserű végnapjait vezette be, ha nem volt, aki eltartsa az öreg munkást.

Mindezt két hír juttatta eszembe. Az egyik az újságban is megjelent. Arról szolt, hogy az év végére Csongrád megyében a száznál több szakszervezeti taggal rendelkező vállalatoknál létrehozzák a nyugdíjelőkészítő bizottságokat. Ez törődik majd azzal, hogy pontosan, időben megkapják nyugdíjukat, zavartalanok legyenek az öregség első napjai. Ügyelnek arra, hogy ha egyedülálló az öreg

ember, és a családi körben nem találja meg a meleg szeretetet, szüntelenül érezze a nagy család gondoskodását.

A másik hír egy idős munkás elbocsátásával, nyugdíjba küldésével kapcsolatos. Ha nem is tökéletes módra küldték el, mégis csak úgy adózták a szavakat, nem gondolva arra, hogy olyannak mondják, aki több időt töltött életében a gépek, mint a feleség mellett, akinek második otthona volt a munkahely. Ezért hát megsértődött az idős munkás — és joggal.

Ha nem is másítható volna meg a szép szó az elbocsátás tényét, ezt a másíthatatlan tényt kellett volna a humanitás melegével enyhíteni, s bórati módon elkészíteni. Ugy búcsúzni, hogy számítanak tapasztalataira ezután is, és szüksége van rá a társadalomnak a jövőben is. Sajnos, nem így történt. Ebből is okulhatunk, s jussunk eszünkbe, hogy az emberi lelkek virágoskertjében nem lehet elefántpalkával járni.

Nagy Pál

## Most már jól ismerjük a Tiszát

A tudományos felderítés eredményei

A Magyar Biológiai Társaság szegedi csoportjának legutóbbi előadó ülésén hangzott el más három között dr. Uherkovich Gábor, az Állattrendszertani Intézet kutatórészelegének működő Tiszakutató Állomás munkatársának érdekes előadása az ipari szennyeződéseknek a Tisza élővilágára gyakorolt káros hatásairól. Dr. Uherkovich Gábor és Gál Dániel, a Magyar Tudományos Akadémia tudományos munkatársai, karöltve egy 20 fős, külső munkatársakból — szervezett kutatógárdával, három és fél esztendője végzik a Tisza mintegy 600 kilométeres magyarországi szakaszának biológiai felderítését, s ennek a munkának — a Szegedi Tiszakutató Állomás munkájának — köszönhető elsősorban, hogy e kutatások eredményeként a Tisza most már a jól kikutatott európai élővizek sorába tartozik, holott ez előtt csak három esztendővel is biológiaiilag az egyik legfelderítetlenebb európai folyóvíz volt.

A szegedi kutatók munkáját külföldön is hasznosítják

— A munkát — válaszol első kérdésünkre dr. Uherkovich Gábor — a Magyar Tudományos Akadémia célhitele és a Szegedi Tudományegyetem egyéb anyagi támogatásának segítségével végezzük. Sajnos itt az egyetemen eléggé magára van hagyva a Tiszakutató Állomás és munkánk iránt Szeged város vezetői is igen csekély érdeklődést tanúsítanak. Amikor az elmúlt nyáron Szolnok közelében végeztünk kutatómunkát, ott a város felajánlotta, hogyha

átköltöznénk Szegedre, külső intézetet létesítené a számunkra jól felszerelt laboratóriumokkal. Itt egyetlen kis helyiségünk van úgyszólván, s az állomás munkatársainak szobái egyszerre dolgozószobák, irodák, sőt laboratóriumok is. S az átköltözés már csak azért is hasznos volna számunkra, mert Szolnokról könnyebben elérhetnénk a Tisza felső szakaszát, mint Szegedről. Ugyanis a felső szakaszon lényegesen nagyobb az ipari szennyeződés káros hatásainak veszélye, különösen Tiszapalkonya és Szolnok közelében, mint a folyó alsóbb szakaszain.

S a Tiszakutató Állomás helyiséggondjairól, a munkát gátló mindennapos bajokról, problémákról a lényegre, a »témára« térlek át a szó. Ettől a pillanattól kezdve már csak a tudós beszél dr. Uherkovich Gáborból, a tudós vall a kutatás szenvedélyéről, a szívó munkáról és az apró eredmények örömről. S nem is olyan aprók ezek az eredmények! Hiszen tudományos dolgozatait számon tartják Európában, megfigyeléseit legutóbb egy osztrák kutató használta föl a Nilus biológiai vizsgálatánál.

## A Tisza tiszta folyó

— Azzal kezdeném — mondja —, hogy összehasonlítva Európa többi nagy folyóvízeinek állapotával, az ipari szennyeződés szempontjából a Tisza a legkevésbé szennyezett európai folyóvizek egyike. A helyzet jelenleg tehát jó, lényegesen jobb, mint például a Duna esetében, amelynek vize pedig — legalább is a náiv szemléli számára — tisztábbnak tűnik a Tiszánál. A Tiszában ugyanis feltűnően nagy a lebegtetett ásványi részecskék mennyisége, négyszer annyi, mint a Duna-ban, s ezek okozzák a víz sokat emlegetett »szökecséjét«. Az ásványi részecskék azonban nem jelentenek káros szennyeződést a folyó élővilága szempontjából. Sőt, a Tisza vizének öntözésre való felhasználása esetében igen hasznosak is.

— Az ipari szennyeződés káros hatása a Tisza magyarországi szakaszán csupán két helyen jelent komoly problémát — mint említettem már —, Szolnok és Tiszapalkonya közelében, ahol jól kimutatható a folyó mikroorganizmusok élővilágának változásain ez a káros hatás. És éppen a mikroszkopikus élővilág károsodási jeléntik a nagyobb veszélyt. Ugyanis ezeknek az egyszerű növényi és állati szervezeteknek köszönhető a

folyóvizek sajátos »öntisztuló« képessége, mert ezek bontják el a káros anyagokat ásványosodás útján. Már pedig ha ezeknek a mikroszkopikus szervezeteknek egy része kipusztul, megszűnik a folyó öntisztuló képessége is és a káros anyagok felhalmozódásával párhuzamosan megkezdődik az élővilág kipusztulása. A folyó halállománjának ritkulása e folyamatnak csak előrehaladottabb szakaszában következik be, s akkor már késő minden külső, mesterséges beavatkozás. Ezért kell nagyon nagy gondot fordítani folyóvizeink — így a Tisza — állandó biológiai ellenőrzésére is.

## Tennivalók a vízgazdálkodás terén

A Tisza rendszeres kémiai ellenőrzését a vízügyi igazgatóságok vízkémiai laboratóriumai végzik. Ugy gondolom, helyes volna, ha a vízügyi igazgatóságok a folyó hozzájuk tartozó szakaszának biológiai ellenőrzését rendszeresen végeznék, s e földat ellátására megfelelően képzett biológusokat alkalmaznának. A vízgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet végez ugyan biológiai vizsgálatokat, de nem rendszeresen jellelleg, s erre — különösen a Duna és a Tisza esetében — föltétlenül szükség volna.

Mint a beszélgetés és dr. Uherkovich Gábor elhangzott előadása is tanúsította, a vízgazdálkodás terén megvannak tennivalóink bőven. Szeged közvetlen közelében ugyan jelentéktelen az ipari szennyvizek káros hatása a folyó élővilágára, s a béőmlő, főleg szerves anyagokat tartalmazó szennyvizek sem káros természetűek annyira, mint a Szolnok környéki szulfátszennyeződések, de éppen mert új iparnegyed kiépítését tervezünk, amelynek fokozott mennyiségű szennyvizét ugyancsak a Tisza vezeti majd el, már a tervezésnél gondoskodnunk kell megfelelő szennyvíztisztító berendezések létesítéséről, amelyek megakadályozzák a folyó szennyvíztartalmának jelentős és veszélyes megnövekedését. Nem kell új utakra lépünk, hiszen a szennyvíz vegyi szűrésére rendelkezésünkre állnak modern eljárások és megfelelő berendezések, csupán alkalmazni kell azokat.

S figyelemzessének benntünk a biológusok kutatásainak tapasztalatai, hogy nem szabad elfeledkeznünk az ilyen eljárások és módszerek fölhasználásáról sem, ha körültekintő, lelkiismeretes munkát akarunk végezni.

P. L.